

Pedagogiek van het respect

- Het radicale pedagogische denken & doen van
Janusz Korczak -

Speedlezing Peter Heij, Calo Zwolle
(Landelijke Studiedag Basisonderwijs,
Zwolle, 6 november 2013)

Vooraf...

- 'Speedlezing'? Pillen uitdelen, snellezen...
- 'Beleven in het bewegingsonderwijs' gaat over het standpunt van *de leerling*
- Wie uitgaat v/h standpunt v/d leerling, gaat uit van een *pedagogisch standpunt*
- Een les(deel) wordt *een belevenis* door:
 - toeval/een 'lucky guess'?
 - zorgvuldig aan te sluiten bij de leerlingen?
 - de inbreng van de leerlingen serieus te nemen?
 - ...

Inleiding

- Waarom zou je aan willen sluiten bij de belevingswereld en daarmee bij de inbreng van de leerlingen?
- Om 'leuke' lessen te hebben?
- Als doel?
- Zie intermezzo → Drie kernzinnen

Intermezzo: Drie kernzinnen

1. Bewegingsonderwijs betreft een *pedagogische activiteit* (onderwijs als onderdeel van de opvoeding), waarin het *beïnvloeden van bewegen* centraal staat (constituerende kenmerken)
2. 'Bewegen' is een *onderwijsvak* en daarmee een *leervak*. Er moet planmatig en systematisch t.a.v. het bewegen 'iets' geleerd worden. Deze *leerresultaten* moeten (grotendeels) aantoonbaar zijn.
3. Een *plezierige* les is een behulpzaam *middel* bij een effectief leerproces.

Intermezzo: Algemene doelstellingen

- We maken onderscheid tussen:
 - Algemeen-pedagogische doelen ('de paraplu') en
 - Vakspecifieke doelen ('de vakken onder de paraplu')
- *Algemeen-pedagogische doelen* zijn doelen die alle opvoeders en leerkrachten delen. Voorbeelden?
- *Vakspecifieke doelen* zijn doelen die specifiek voor dit vak zijn (die je dus niet op een andere manier kunt bereiken). Voorbeelden?
- Het bestaansrecht (rechtvaardiging) van je vak hangt samen met de vakspecifieke doelen
- Je bestaansrecht als opvoeder & leerkracht hangt samen met het (alg.-ped.) kader waarbinnen je je vak geeft

Pedagogiek van het Respect

- Terug naar de vraag: Waarom zou je aan willen sluiten bij de belevingswereld en daarmee bij de inbreng van de leerlingen?
- Omdat mensen, en voor kinderen ligt dit niet anders, recht hebben op ons respect!
- Een pedagoog die dit tot uitgangspunt heeft gemaakt is Janusz Korczak →
- *Pedagogiek van het Respect*

Wie was Janusz Korczak? (1)

- Janusz Korczak
- Poolse kinderarts, pedagoog, weeshuisdirecteur en kinderboekenschrijver
- [Stichting Korczak](#)
- Zie volgende dia's

Wie was Janusz Korczak (2)

- Indrukwekkend leven – Een leven in dienst van kinderen
- Janusz Korczak – Schrijversnaam voor: Henryk Goldszmit (1878/79-1942)
- Enkele citaten (zie *Rebellen*)
- YouTube: [Story of a Hero](#)

Wie was Janusz Korczak (3)

- Radicaal advocaat van kinderen.
- Intermezzo: Wie is advocaat van kinderen in/tav het bewegingsonderwijs?
- Initiatieven in de 'republiek van de kinderen': kinderrechtbank, kinderparlement, kinderkrant, brievenbus etc.

Respect voor de 'grondrechten van het kind'

- Respect voor de *grondrechten van het kind*:
 - Het recht op de eigen dood
 - Het recht op de huidige dag
 - Het recht van het kind te zijn zoals het is
- = Pedagogiek van het respect

Korczak en het bewegingsonderwijs

- Korczak: Baanbrekend en inspirerend!
- Grote overeenkomsten met bijvoorbeeld de bewegingsagoog Gordijn en de filosoof Levinas
- *Het recht op de eigen dood*
 - het recht op 'mate van risico', ten volle kunnen leven!
- *Het recht op de huidige dag*
 - 'erfüllte Gegenwart' (Klafki); belang van het hier-en-nu!
- *Het recht van het kind te zijn zoals het is*
 - Les van '[Annie](#)' (Gordijn): elk mens mag zijn zoals 'ie is!

Implicaties van deze visie op opvoeden? – Ontwerpend lesgeven

- Bijpassende onderwijsmethode: *ontwerpend lesgeven* (Engels: 'a designing teaching-method'; Duits: 'offener Unterricht').
- *Ontwerpend lesgeven* is een wijze van doen die beantwoordt aan de mogelijkheden van kinderen.
- Schoolgroepen verzamelen kinderen met uiteenlopende deelnameperspectieven en mogelijkheden. Leerlingen verschillen in wat ze kunnen en willen leren. Onderwijs dat afstemt op leerlingen, ontwerpt leersituaties die hen prikkelen tot activiteit en die tegemoet komen aan hun mogelijkheden.
- *Ontwerpend lesgeven* is lesgeven, waarbij de betekenisverlening van leerlingen centraal staat en dat aansluit bij de inbreng van leerlingen. Ontwerpend lesgeven leidt tot leertrajecten die volgen uit de activiteiten van leerlingen (Heij & Verweij, 2009).

Ontwerpend – belevingsvol -lesgeven

- Oriëntatiepunten voor een pedagogische bewegingsonderwijspraktijk:
- 1. Mikken op een succesvolle ontwikkeling van de *bewegingscompetentie* (bewegingscompetentie en zelfwaargenomen competentie) → dia
- 2. Honoreren van de *inbreng van de leerling* (uniciteit; autonomie)
- 3. Bevorderen van *onderlinge samenwerking* tussen leerlingen (gezamenlijkheid; relatie)

Ontwerpend - belevingsvol - lesgeven

- “Mikken op een succesvolle ontwikkeling van de bewegingscompetentie” (punt 1, vorige dia) vereist met betrekking tot onderwijsleersituaties:
- 1. Leersituaties, die afgestemd zijn op de beleving van kinderen (*‘binnen beleving’*; dit gaat over betekenisvolheid, hier-en-nu)
- 2. Bewegingsproblemen, die *‘afgepast’* buiten bereik liggen (dit gaat over de haalbaarheid om tot ‘lukken’ te komen)
- 3. Leerlingen, die de gelegenheid krijgen om hun eigen leersituatie in toenemende mate *zelf aan te passen en in te richten* (reguleren; dit gaat over autonomie)

Korte samenvatting: Korczak

- De radicale opvattingen van Korczak over respect voor kinderen → ‘pedagogiek van het respect’
- De ‘pedagogiek van het respect’ stelt het (traditionele) pedagogische denken & doen onder kritiek en wijst alternatieve wegen
- Respect voor de drie ‘grondrechten van het kind’:
 - Het recht op de eigen dood
 - Het recht op de huidige dag
 - Het recht van het kind te zijn zoals het is
- ‘Pedagogiek van het respect’ en bewegingsonderwijs → Ontwerpend lesgeven

**Fijne
– belevingsvolle –
dag gewenst!!!**